

HANKEKUULUMISET, toukokuu 2019

Tässä uutiskirjeessä on tietoa Etelä-Savon maakuntaliiton yhdessä Varsinais-Suomen liiton kanssa käynnistämästä 'Välineitä taajamien elinvoimaisuuteen ja uusiutumiseen'-hankeesta. Etelä-Savon osalta pääpaino hankkeessa on taajamien julkisessa rakennuskannassa ja sen kestävässä uusiokäytössä. Varsinais-Suomessa keskitytään taajamien ajallisen kehityksen tarkasteluun ja sen vaikutuksiin elinvoimaan. Hanke on saanut rahoitusta ympäristöministeriöltä. Hankkeen sisällöt löytyvät osoitteesta <http://www.esavo.fi/taajamahanke>

HANKKEEN ETELÄ-SAVON OSUUDEN TILANNEKATSAUS

ARVO

Arvo-osiossa rakennusinventoija Laura Vikman on inventoinut pilottitaajamien Kangasniemen kirkonkylän ja Haukivuoren asemakylän modernia rakennusperintöä. Tarkastelussa on ollut rakennuksia 1940-luvulta 1990-luvulle. Alustavat maakunnallisen modernin rakennusperinnön arvottamisen tarkastelukriteerit on määritelty. Määrittelyssä on hyödynnetty maakunnan kulttuuriympäristötyöryhmää, jossa on edustettuina viranomaistahoja ja kuntia. Myös yksi yhteinen sessio Varsinais-Suomen kulttuuriympäristötyöryhmän kanssa on pidetty.

Etelä-Savon maakunnan sodan jälkeisen rakentamisen erityispiirteet liittyvät sodan jälkeiseen jälleerakennuskauteen, metsätalouteen ja vesistöihin. Maakunnassa vaikuttaneita merkittäviä arkkitehteja ovat Martti Välikangas ja Eero Jokilehto. Työryhmätyöskentelynä on työstetty arvottamiskriteerejä modernin rakennusperinnön edustavuudesta, harvinaisuudesta, alkuperäisyydestä, kerroksellisuudesta, kyläkuvasta, historiallisesta todistusvoimasta ja alkuperäisyydestä. Alustavia modernin rakennusperinnön arvottamisen tarkastelukriteereitä testattiin pilottitaajamien inventointikohdeiden avulla yhdessä viranomaisten ja kuntien edustajien kanssa.

Kangasniemeltä maakunnallisesti arvokkaiksi ehdolle esitettiin Kangasniemen kunnantaloa, seurakunnan virasto- ja asuinrakennusryhmää 1950-luvulta (*ent. kirkkoherranvirasto, ent. kanttorila ja ent. kappalaisen asuinrakennus*) sekä Otto Mannisen tien neljää jälleerakennuskauden liike- ja asuinrakennusten kokonaisuutta (*ent. KOP, ent. apteekki, ent. osuusliike Savonseutu ja ent. osuuskassa*). Haukivuorelta puolestaan maakunnallisesti arvokkaiksi ehdolle esitettiin modernin puurakentamisen helmeä Haukihallia sekä entistä kunnanvirastoa. Rakennusten arvojen määrittämiseen palataan myöhemmin maakuntaliiton maakuntakaavassa ja kuntien yleis- ja asemakaavaprosesseissa. Tautatietoa arvon määrittelystä tästä diaesityksestä: https://www.esavo.fi/resources/public//Maakuntaliitto/taajamahanke/Inventointi_ja_arvottaminen_Laura_Vikman_2405219.pdf

KUNTO

Kunto-osiossa syyskuussa pidetyn pienryhmäiltapäivän tulosten pohjalta on valmisteltu talven aikana reittiopasta rakennusten kulttuurihistoriallisen arvon, käytön ja kunnan selvittämiseen. Ramboll Finlandin konsulttoima tiekartta on tarkoitettu työkaluksi, jolla opastetaan niin rakennusten omistajia kuin kuntien maankäytön ja rakennusvalvonnan asiantuntijoita rakennusten arvon, käytön ja kunnan arvioimisessa, eri näkökulmien yhteensovittamisessa ja kestäväen käytön suunnittelussa.

Reittiopas on laadittu vuokaaviomuotoon ja siinä liikutaan nuolien opastamana sekä kysymyksiin vastaamalla. Prosessipolkujen lisäksi reittioppaaseen on koottu tietopaketti arvon, kunnan ja käytön keskeisestä lainsäädännöstä sekä listaukset erilaisten raporttien keskeistä sisällöistä. Myös aihepiiriin liittyvää sanastoa on avattu oppaassa.

Reittioppaan ohella laadittiin arviointityökalu, jonka avulla on mahdollista hahmottaa kulttuurihistoriallisten arvojen, käyttömahdollisuuksien ja kunnan välistä suhdetta. Arviointityökalu on apuväline vertailtaessa useamman rakennuksen ominaispiirteitä, laadittaessa päätöksiä rakennukseen liittyen tai se voi toimia muistilistana rakennukseen liittyvistä lähtötiedoista ja selvityksistä.

Reittiopas ja siihen liittyvät materiaalit ovat ladattavissa Etelä-Savon maakuntaliiton nettisivuilla osoitteessa <http://www.esavo.fi/kulttuuriymparisto> ja hankkeen sivuilla <http://www.esavo.fi/taajamahanke>.

KÄYTTÖ

Käyttö-osiossa Oulun yliopiston arkkitehtiopiskelija Pyry Kuismin tarkasteli maakuntaliiton myöntämän apurahan turvin diplomityössään kirkonkylien vajaakäyttöisen julkisen rakennuskannan uusiokäyttöä. Diplomityön ensimmäisessä osassa Pyry kartoitti onnistuneita esimerkkejä vajaakäyttöisten ja tyhjilleen jääneiden julkisten rakennusten muokkaamisesta uuteen käyttöön. Uuden elämän saaneet rakennukset ovat:

- > [Kyläkoulu Torsbyyssä](#)
- > [Teollisuushalli Pyhtäällä](#)
- > [Kunnantalo Pohjassa](#)
- > [Tehdasrakennus Karstulassa](#)

Pyryn opinnäytetyön toinen osuus sisälsi Kangasniemen kunnan nykyisen paloaseman uusiokäyttömahdollisuuksien tarkastelun. Puulan rannalla satamatorin laidalla sijaitsevan paloaseman toiminnot saattavat tulevaisuudessa siirtyä muualla. Opinnäytetyössä Pyy tarkasteli, miten rakennuksen arvot, kunto ja käytettävyys huomioiden se voitaisiin muokata uuteen käyttöön osana satamatorin toiminnallista kokonaisuutta.

Suunnitelman pohjaksi pyry tarkasteli muualla toteutettuja paloasemarakennusten uusiokäyttöjä. Lisäksi hän hyödynsi suunnittelussa paikallisia asukkaita keräämällä sosiaalisessa mediassa heidän ideoitaan uusiokäytölle. Työn tuloksena syntyi Tapahtumakeskus Hööki, joka voisi toimia ravintola- ja tapahtumapaikkana, kokous- ja kerhokäytössä ja voisipa osaa rakennuksesta käyttää pienimuotoiseen majoitustoimintaa tai vaikkapa yhteisöllisenä saunanakin. Tässä linkki diaesitykseen Kangasniemen paloaseman suunnitelmasta: https://www.esavo.fi/resources/public//Maakuntaliitto/taajamahanke/Kangasniemen_paloasema_Diplomity%C3%B6_Pyy_Kuismin.pdf.

Tapahtumakeskus Wanha Asema. Kuvat Pyy Kuisminin opinnäytetyöstä.

HANKKEEN VARSINAIS-SUOMEN OSUUDEN TILANNEKATSAUS

TAAJAMIEN KEHITYSHISTORIA JA IDENTITEETTITARINA SUUNNITTELUTYÖKALUKSI

Varsinais-Suomessa osuudessa hanketta tarkasteltiin koko taajamaa, sen ominaispiirteitä ja toiminnallisuutta sekä niihin liitettäviä arvoja, kokemuksia ja merkityksiä. Ymmärrys taajaman identiteetin muodostavista tekijöistä sekä niihin kohdistuvien muutosten vaikutuksista on tärkeää taajamia kehitettäessä ja uutta suunniteltaessa. Taajaman kehitystarina voi muuttua ja kasvaa, ja identiteetti voi vastata ajan tuomiin haasteisiin, jos sen perusta on tukeva. Rajut muutokset rakennetussa ympäristössä voivat myös katkaista tarinan ja identiteetille voidaan joutua rakentamaan uutta perustaa.

Varsinais-Suomen pilottitaajamissa testattiin menetelmää, jolla kootaan kokonaiskuva keskeisistä vuosien saatossa taajamassa tapahtuneista muutoksista, joilla on ollut merkitystä sen identiteetille. Taajaman fyysisten piirteiden historian ja taajamakuvan tutkimisen lisäksi siinä selvitetään taajaman toiminnallisuutta ja sisällöllisiä merkityksiä yhdessä päättäjien ja kansalaisten kanssa. Menetelmä tarjoaa hyvän apuvälineen taajamien omia vahvuuksia tukevaan kehittämiseen. Tässä linkki suunnittelutyökalun diaesitykseen: https://www.esavo.fi/resources/public//Maakuntaliitto/taajamahanke/Taajamahanke_VarsinaisSuomi_Kaisa_%C3%84ij%C3%B6_24052019.pdf.

LISÄTIETOJA

Janne Nulpponen, janne.nulpponen@esavo.fi, 0400 977 672

Sanna Poutamo, sanna.poutamo@esavo.fi 040 724 9618

Laura Vikman, laura.vikman@esavo.fi, 040 662 6805